

Systémovost ve filosofii

Systémovost je třeba upřesnit proti systematickosti jako jistou posedlost vytvářením (budováním, konstruováním) systému (soustavy). Ve filosofii se stalo jistou posedlostí od doby Kantovy (zejména Fichte, Schelling, Hegel). Ale Hegel sám už měl dost dobrý „čich“ na to, co v systému poukazovalo na některé nesrovnatelnosti a někdy i rozpory, a učinil to základem svého pojetí dialektiky. Některým dalším významným myslitelům to však zdaleka nestačilo a začali filosofovat jinak, někteří to viděli tak, že „po kouscích“. Ve skutečnosti dávali fragmentům přednost před úsilím o systém, o budování soustavy (především Kierkegaard a Nietzsche). Ve filosofické obci to bylo chápáno jako nedostatek či dokonce provinění proti filosofii, jejíž úsilí o systém bylo považováno za cíl a přímo smysl filosofování. Po pravdě se tak vlastně jen vymkli návykům, které znamenaly jakési násilí na pochopených myšlenkách: už samotným pochopením myšlenky byla oproti tomu, jak přicházela se svým (nepředmětným) oslovením k filosofovi tato myšlenka hned deformována, aby odpovídala potřebám systémovosti a systému. A nadále pak docházelo k tomu, že tato násilná systémovost byla interpretována (a pojmenována) jako „systematickost“, takže pro opravdovou „systematickost“, jež je pro filosofování naprosto nezbytná, už nezbylo žádné vhodnější pojmenování (podobně jako české „soustavnost“, které přímo sugeruje, že filosofické myšlení se má zacílit k vytvoření nějaké soustavy). Z čehož vyplývá, že nalezení nějakého vhodnějšího pojmenování zůstává filosofickým úkolem. Nejde o „spolu stavění“, nýbrž o vyhovování tomu, jak myšlenky spolu rostou spolu vyrůstají v souvislostech, které předcházejí jejich myšlenkovému uchopení a vyslovení. Vhodné by bylo pojmenování „synkreze“, kdyby ovšem už nebylo významově obsazeno jinak.

(Písek, 190222-2.)